

Årets 1700-talsvandring 21

Så var det dags för årets sista stadsvandring, med den inledande aktiviteten under Skaras 1700-talsvecka. En rejäl hop med kunskapstörstiga (och kanske kaffetörstiga) deltagare hade samlats på Prubbatorget för att få ta del av Sven-Olof Asks kunskaper. Kvällen till ära bar han tidstypiska kläder och hade utrustat sig med en bok från denna tid.

Kvällens guide inledde med att fundera över 1700-talet och de märkvärdigaste händelserna i Skara under detta sekel. Carl von Linnés besök i våra trakter 1746, väckte mycken uppmärksamhet. Sven-Olof visade upp den bok som beskriver Linnés resa. Han påpekade nogsamt att Skara gavs 2 ½ sidors utrymme i boken, medan Skövde fick nöja sig med 3 ½ rad. Staden gjorde inget stort intryck på Carl. Det gjorde å andra sidan inte Skara heller. Vi hade krokiga, ojämna och smutsiga gator, skriver han bland annat. Sven-Olof tröstade oss med att Linné kunde vara överdrivet kritisk om inte dagsformen var på topp.

Under sin vistelse i Skara, bodde Linné hos lektor Sven Hof. Mannen vi lärde känna under förra veckans vandring. Nu kunde vi också se platsen för det bibliotek han lät uppföra. Vi fick också veta att ett annat av Sven Hofs storverk, var en ordlista för västgötska ord. De dialektala orden och uttrycken förklarades dock på latin, så nyttjandet av boken blev begränsad.

Därefter började vandringen. Skaran rörde sig bort mot Malmgatan och man gjorde ett stopp där Händatullen var belägen. Även detta en påminnelse om kunskaperna från förra veckan. Promenaden fortsatte Malmgatan bort och nästa stopp blev vid Biskopsgården. Här finns ingen koppling till 1700-telet, men det fanns en koppling till biskopar under detta århundrade. Jesper Svedberg blev biskop 1702. En av hans stridsfrågor var att etablera ett tryckeri i staden. Trots hårt motstånd, inte minst från kungamakten (det fanns ju tryckeri i Göteborg), bar hans ansträngningar frukt. 1707 trycktes den första boken i Skara och den följdes av många.

Vid Biskopsgården fick vi åter en koppling till tidigare vandringar. Biskoparna hade tidigare bott ute på Brunsbo. Namnet är en förvanskning av "Brynolfsboda", efter tre biskopar Brynolf. Den nya biskop Ljunggren (eller kanske hans fru) ville bo inne i staden. Skaradjäknen Tengbom fick i uppdrag att rita den nya Biskopsgården och efter bara ett år var den nya fastigheten klar för inflyttning. Även Tengbom känner vi igen från tidigare stadsvandringar, det var han som ansvarade för renoveringen av domkyrkan på 1940-talet och han ritade även "Televerkshuset" vid Stortorget.

Ytterligare en bit ut på Malmgatan låg Skaras egen "helsobrun", Skara Lisa. En surbrunn belägen utanför tätorten, den låg 300 steg från "Händatullen". Så småningom byggdes en imponerande anläggning som hade sin storhetstid på 1700- och 1800-talen.

Vid källan passade Sven-Olof på att hylla en annan Skaradjäkne, Torben Bergman bördig från Låstad. Han höll på med både blodiglar och åskledare. Men det var också han som först utvecklade idén med att kolsyra mineralvatten, en innovation från 1700-talet alltså.

Vandringen fortsatte tillbaka in mot de centrala delarna av staden och vid Veterinärmuseet gjordes nästa stopp. Här fanns det under tidiga år Sveriges tredje kloster, eller konvent som det egentligen hette. Sankta Katarina kloster byggdes 1242 och brann ner 300 år senare. Klostret upptäcktes av Peter Hernqvist när han lät bygga Sveriges första veterinärinrättning 1775. Tegelgolvet i källaren lär ligga direkt på klostrets stengolv.

Vi kan konstatera att det hände mycket under 1700-talet i Skara. De strävsamma stadsvandringarna fick också ta del av den musikskatt vi har från den tiden. Det serverade otillåtet kaffe i källarvalven på Kråks. Och det serverades ett tidstypiskt bakverk som Ann-Britt hade lyckats få korn på. Man fick

också lyssna till Thomas Landahl som bjöd på några av Bellmans klassiker. Tonerna rullade i de djupa källarvalven och det mysiga sorlet visade på en hög trivselfaktor. Detta var en värdig avslutning på sommarens promenader. Men man kan vara ganska säker på att Skara Gille har mera att bjuda på. Nya aktiviteter väntar på att presenteras.

Sven-Olof Ask bar tidstypiska kläder och citerade ur en bok från 1700-talet.

Många av dagens vandrare var förberedda på regn. Det kom några droppar strax innan intåget till det otillåttna kaffet i Kråks källarvalv.

Kvällens guide lät sig väl smaka av det förbjudna kaffet och av det tidstypiska bakverket.